

Scenarijus „Nuorodos švietimo aplinkai bei patogumams plėtoti“ įgyvendinimo sėkmės aprašymas

Kuriant Lietuvos tautinės mokyklos nuostatas, pagrindinis dėmesys buvo sutelktas ugdymo procesui plėtoti ir visai nuošalyje palikta ugdymo/mokymosi fizinė aplinka bei patogumai (toliau tekste – ŠAP). Perdavus savivaldybėms švietimo įstaigų steigėjo teises, liko neaptarta ŠAP būklė, kas ir kokių būdu rūpinsis ŠAP teikimu bei jų plėtra. Tai menkai atsispindi partijų programose, LR Seimo, Vyriausybės, ŠMM veikloje, LR Prezidentūroje nėra patarėjo ŠAP reikalams.

ŠAP formavimas, naudojimas bei jų plėtra reikalauja didelių lėšų. Todėl šių procesų valdymas turi būti kryptingas ir efektyvus, ypač ekonominio-finansinio nuosmukio metu. Deja, tai vyksta chaotiškai, nekoordinuotai, nesidalinant gera patirtimi. Žiniasklaidoje atkreiptas dėmesys į netvarką finansuojant bei valdant mokyklų pastatų renovacijas. Pažymėtini atskirų LR Seimo narių prašymai lėšų švietimo įstaigoms remontuoti bei renovuoti, svarstant LR 2011 metų biudžeto papildomas išlaidas.

Ši sisteminė klaida – ŠAP teikimo atskyrimas nuo švietimo sistemos ir ŠAP teisės aktų nebuvimas tęsiasi iki šiol. Ir naujame „Švietimo įstatyme“ ŠAP dalykai liko neaptarti. Įvertinant politinę situaciją (LR Seimo ir Vyriausybės kadencijos pabaigą) ir šalies ekonominę-finansinę būklę bei ES reikalavimus švietimo plėtrai *teigiū*: „Mokykla šiuo metu yra ta pati, bet kitokia arba esanti kryžkelėje, kuri menkai sprendžia kaip išsilaikyti krizės sąlygose bei tapti šiuolaikine ES identiteto mokykla“. Atsakingi vadovai keičiasi, tačiau ŠAP įteisinimas lieka ir toliau nesprendžiamas.

Siekiant panaikinti švietimo sisteminę klaidą, švietimo raidos scenarijų konkursui teikiu „Nuorodos švietimo aplinkai bei patogumams plėtoti“ (toliau tekste – *Nuorodos*). Scenarijaus *tikslas* – politinėms partijoms pripažinti, jog ŠAP yra švietimo sistemos ekonominė posistemė, kuri dirba darnoje su ugdymo procesu. Priėmus šią nutartį ir pasinaudojant *Nuorodose* pateiktomis priemonėmis iki 2020 m. suformuoti ŠAP teikimo sistemą, kuri, būdama efektyvi, skaidri ir dirbanti sąveikoje su visomis švietimo institucijomis, leistų švietimo sistemai išgyventi sunkmetį ir tapti identiška ES.

Nuorodose vadovaujosi šia švietimo 2023 m. vizija: *švietimo sistema yra darnoje su ŠAP teikimo institucija, kuri, būdama savo lėšų šeiminku, ekonomiškai naudodama ribotus išteklius, laiduoja bet kurio tipo švietimo įstaigai šiltas, sveikas, saugias jos naudotojams, gražias ir jaukias, identišką ES sąlygas.*

Nuorodose numatyti darbai visuose su švietimu susietuose lygiuose. Pradžioje politinės partijos kviečiamos pradėti domėtis ŠAP dalykais bei inicijuoti šias veiklas:

a) papildoma veikla: LR Seime – švietimo, mokslo ir kultūros komitetas rūpinasi ŠAP teisėkūra; LR Vyriausybėje - ŠAP plėtros grupė formuoja šalies švietimo įstaigų ŠAP programą; LR Prezidentūroje – švietimo, mokslo, kultūros ir nevyriausybinių organizacijų grupė rūpinasi šalies švietimo įstaigų ŠAP būkle ir plėtra;

b) papildomos funkcijos: ŠMM – rūpinasi ŠAP plėtros dalykais dermėje su ugdymo procesu; Lietuvos savivaldybių asociacija – sprendžia ŠAP naudojimo, statybos, renovavimo problemas ir koordinuoja sprendimų vykdymą savivaldybėse;

c) steigiamos institucijos: švietimo įstaigų tyrimo sektorius prie KTU architektūros ir statybos instituto; nacionalinis ŠAP informacijos komitetas; IĮ ŠAP teikimo tarnyba – tai vienintelis ŠAP savininkas ir šeiminkas, kurio funkcijos užtikrinti visavertės darbo/poilsio sąlygas ŠAP naudotojams ES identitete.

Kiti būtini darbai – LR Seime patvirtinama nuostata „ŠAP yra švietimo sistemos ekonominė posistemė, kurios pagalba sudaromos žmonėms optimalios ugdymo/mokymosi bei poilsio sąlygos“, aptariama švietimo įstaigų ŠAP būklė ir priimami sprendimai ŠAP plėtrai vykdyti ir kt..

LR Vyriausybė neatidėliotinai pradeda rūpintis ŠAP plėtra: ŠAP teikimo funkcijas deleguoja atskiroms ministerijoms, aptaria „Valstybinė ŠAP plėtros strategija 2013-2023 m.“, pastatų naudojimo, renovacijos bei naujos statybos biudžeto lėšos centralizuojamos vienos institucijos struktūroje, įvertinama gera praktika, kaip vienas išteklių taupymo būdų, lėšų stoka kompensuojama patirties pasidalinimu bei projektų koordinavimu ir kt.

ŠMM sudėtyje atliekami struktūriniai pertvarkymai ŠAP dalykams spręsti, numatomos priemonės švietimo sistemai išgyventi ir tapti šiuolaikine mokykla, sukuriama ŠAP teikimo sistema (ŠAP teikimo bendrasis modelis), inicijuojami ŠAP plėtros moksliniai tyrimai, koordinuojamas atskirų ŠAP plėtros projektų vykdymas, dalinamasi gera patirtimi ir kt.

Savivaldybių administracijos sukuria ŠAP kryptingo ir atsakingo valdymo sistemą (ŠAP teikimo vietinį modelį), imasi neatidėliotinių priemonių švietimo įstaigų ūkio tarnybų vadovų profesinei kompetencijai gerinti.

Švietimo įstaigų veikloje ūkio tarnybos vadovaujasi ŠAP teikimo vietiniu modeliu, griežtai laikosi LR Statybos įstatymo bei SRT, ES rekomendacijų, pasitelkiama moksleivių pilietinė veikla ŠAP būklei fiksuoti, energijos taupymo žinios įgyjamos po pamokų veikloje, bendruomenės skatinamos elgtis savarankiškai ir kryptingai naudojant ŠAP ir kt.

Atsakingi asmenys domisi žmonių pilietinėmis iniciatyvomis.

Nuorodos paskelbiamos ŠMM leidinyje „Švietimo naujienos“, aptariama su visuomene Facebook portale, gaunami specialistų vertinimai.

Scenarijaus *Nuorodose* numatytiems darbams įgyvendinti tikėtini optimistinis, pesimistinis ar optimalus variantai.

Optimistinis variantas („prezidento“). 2011 m. gruodžio mėn. LR Prezidentė D.Grybauskaitė inicijuoja specialistų pasitarimą tema „Švietimo sparti raida – ŠAP būklės kontekste“, kuriame aptariami ŠAP plėtros esminiai dalykai pagal *Nuorodas*. 2012 m. iki kadencijos pabaigos LR Seimas pritaria specialistų rezoliucijai naudotis *Nuorodomis*. 2013 m. naujoji LR Vyriausybė suformuoja laikinas ŠAP plėtros nuostatas ir 2014 m. jas pradeda aktyviai vykdyti. Laukiamos pasekmės: operatyvus ŠAP plėtros valdymas, efektyvus lėšų panaudojimas, gera ŠAP objektų būklė, koordinuotas ugdymo proceso ir ŠAP plėtros tarpusavio ryšys. Reikalingos priemonės: LR Prezidentės noras operatyviai gerinti švietimo kokybę, teisėtvarkos, valdžios atstovų ir vykdytojų optimistinis mąstymas bei operatyvūs veiksmai, platus ES struktūrinių lėšų panaudojimas.

Pesimistinis variantas („formalusis“). 2012 m. baigiantis kadencijai LR Seimas nepripažįsta, jog „ŠAP yra švietimo sistemos ekonominė posistemė“. Laukiamos pasekmės: ŠAP valdymas ir toliau lieka chaotiškas, neefektyvus ir neskaidrus lėšų panaudojimas, prastėjanti ŠAP objektų būklė, toliau blogėjanti švietimo kokybė. Trukdžių priežastys: LR Seimo narių abejingumas švietimo raidai, nenoras suprasti švietimo sisteminės klaidos esmės, formalus ŠAP dalykų priėmimas.

Optimalus variantas („šeimininko“). Specialistai pritaria *Nuorodomis* ir priimama „ŠAP plėtros programa 2013-23 m. 2015-16 m. inicijuojami ir įgyvendinami bandomieji ŠAP plėtros projektai. Įvertinus jų rezultatus ir rinkos poreikius, 2017-18 m. steigiamas vieningas ŠAP teikimo tinklas. Sudaroma inovacijoms palanki dirva, stiprinamas ryšys tarp ugdymo ir ŠAP plėtros, įvertinama patirtis. 2023 m. galutinai suformuojama vieninga ŠAP teikimo institucija. Laukiamos pasekmės: išlaikoma ŠAP būklė, gerėjantis ugdymo proceso ir ŠAP plėtros tarpusavio ryšys, skaidrus ir efektyvus lėšų panaudojimas, geresnė švietimo kokybė, įvykdyta ES nuoroda „Mokyti visą gyvenimą“, lengvesnė integracija į pasaulio bei ES visuomenę. Teigiamas ŠAP plėtros poveikis reikšis palaipsniui, bus stiprėjantis ir ilgalaikis. Tikėtinos galimybės: LR Seimo, Vyriausybės ir ŠMM atsakingų asmenų gebėjimas matyti švietimo raidą šeimininko požiūriu.

Dalyvavimo konkurse siekis - supažindinti visuomenę su priemonėmis švietimo 2023 m. vizijai įgyvendinti.